

Centrālā statistikas pārvalde

Lāčplēša iela 1, Rīga, LV-1301, tālr. 67366850, e-pasts pasts@csp.gov.lv, www.csp.gov.lv

Rīgā

STATISTIKAS PADOMES SANĀKSMES PROTOKOLS

Nr. 3/2025

Rīgā

2025. gada 18. septembris

Statistikas padomes protokols sastādīts saskaņā ar Statistikas padomes nolikuma 11. punktu un 13.1. apakšpunktu.

Sanāksmē piedalās šādi Statistikas padomes (turpmāk – Padome) locekļi un pieaicinātās personas:

Sanāksmi vada:

Padomes priekšsēdētājs R.Lapiņš - Centrālās statistikas pārvaldes (Pārvalde) pārstāvis.

Sanāksmē piedalās

Padomes locekļi:

A. Ose - Latvijas Bankas pārstāve;
N. Ozols - Ekonomikas ministrijas pārstāvis;
S. Siliņa - Labklājības ministrijas pārstāve;
A. Baumanis - Augstākās izglītības padomes pārstāvis;
B. Sloka - Latvijas Statistiķu asociācijas pārstāve;
S. Maže - Zemkopības ministrijas pārstāve;
D. Melnalksnis - Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvis;
J.Upenieks – Latvijas Pašvaldību savienības pārstāvis
J.Hermanis – Latvijas Darba devēju konfederācijas pārstāvis.

Pieaicinātie Pārvaldes
nodarbinātie:

N.Tālers – Pārvaldes pārstāvis;
U.Ainārs - Pārvaldes pārstāvis;
K.Misāns - Pārvaldes pārstāvis
R.Pavasare – Pārvaldes pārstāve.

Sanāksmē nepiedalās

Padomes locekļi:

A. Grīnfelde - Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības pārstāve;
K. Zvirbulis - Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras pārstāvis;
V. Vesperis - Valsts kancelejas pārstāvis.

Protokolē:

G.Ozola - Pārvaldes pārstāve.

Darba kārtība:

1. Mākslīgā intelekta ietekme uz statistikas ražošanu/procesiem (ziņo R. Pavasare (CSP))
2. Jauna ģeotelpiskā statistika un interaktīvi datu analīzes rīki (ziņo U. Ainārs (CSP))
3. Dažādi

Sanāksmi sāk plkst. 15:00

Sanāksmes norise tiek ierakstīta ar audio ierakstu. Sanāksmes protokols pieejams tīmekļa vietnē:

<https://www.csp.gov.lv/lv/protokoli-un-prezentacijas-arhivs>.

1. Mākslīgā intelekta ietekme uz statistikas ražošanu/procesiem (ziņo R. Pavasare/U.Ainārs (CSP))

- 1.1. R. Pavasare iepazīstina ar CSP pieredzi mākslīgā intelekta (MI) izmantošanā datu ieguvē un apstrādē.
- 1.2. Kā piemērs minēts pilotprojekts ar darba sludinājumiem, kur izmantoti gan teksta, gan attēlu atpazīšanas rīki (OCR tehnoloģijas). Uzsver, ka MI palīdz strukturēt lielus datu apjomus un klasificēt profesijas pēc starptautiskajiem kodiem, tomēr izaicinājums ir datu kvalitātes un ticamības nodrošināšana.
- 1.3. D.Melnalksnis uzdod jautājumu par prezentācijā pieminēto ticamības rādītāju un to praktisko pielietojumu. CSP skaidro, ka MI algoritmi piešķir ticamības procentu, kas norāda uz rezultāta drošuma līmeni, un šī informācija tiek izmantota kā papildu kontroles instruments, tomēr gala lēmums joprojām prasa cilvēka iesaisti. Uzsver, ka mākslīgā intelekta potenciāls ir milzīgs, tomēr būtiski ir skaidri noteikt robežas tā izmantošanai, īpaši attiecībā uz datu precizitāti un atbildību.
- 1.4. Tēmas turpinājumā CSP pārstāvis U. Ainārs iepazīstina ar iespējām izmantot MI un lielos valodu modeļus datu ieguvei no Oficiālās statistikas portālu, pārbaudot īsas hipotēzes.
- 1.5. Demonstrē, kā lietotājs, uzdodot jautājumu dabiskā valodā, var saņemt atbildi, kas balstīta CSP datos. Kā vēl viena iespēja minēta MI izmantošana īsu hipotēžu pārbaudē un sākotnējā datu analīzē, kas ļauj ātri iegūt priekšstatu pirms padziļinātas cilvēka veiktas analīzes.
- 1.6. Vienlaikus tiek uzsvērts, ka MI nevar aizstāt cilvēka spriedumu un atbildību, īpaši jautājumos, kas saistīti ar oficiālo statistiku. MI ir nozīmīgs palīgrieks datu apstrādē un komunikācijā ar lietotājiem, taču nepieciešams definēt kvalitātes standartus un nodrošināt neatkarīgus kontroles mehānismus.
- 1.7. Noslēgumā secināts, ka ir jāturpina testēšana un pilotprojekti, vienlaikus saglabājot līdzsvaru starp tehnoloģiju iespējām un cilvēka lomu gala lēmumos.

2. Jauna ģeotelpiskā statistika un interaktīvi datu analīzes rīki (ziņo U. Ainārs (CSP))

2.1. Statistikas pieejamība un attīstība

- 2.1.1. U.Ainārs iepazīstina ar jauno ģeotelpiskās statistikas pieeju, kas ļauj detalizētāk analizēt iedzīvotāju sadalījumu, pieejamību pakalpojumiem un infrastruktūru. Kā

piemērs tiek minēts apdzīvoto teritoriju noteikšana pēc sasniedzamības kritērijiem (piem., cik iedzīvotāju dzīvo 5 minūšu gājiena attālumā no noteikta punkta).

2.1.2. Akcentēta iespēja uzlabot demogrāfiskās prognozes, jo dzimstības un mirstības rādītāji būtiski atšķiras dažādās Latvijas teritorijās.

2.1.3. Norādīts, ka jauni interaktīvie rīki ļaus lietotājiem patstāvīgi analizēt un modelēt scenārijus, tādējādi saīsinot laiku no pieprasījuma līdz atbildei.

2.2. Testēšana

2.2.1. Diskusijā tika uzsvērts, ka jaunās ģeotelpiskās pieejas būtu jātestē sadarbībā ar pašvaldībām, īpaši Latvijas Pašvaldību savienību, lai pārliecinātos par praktisko pielietojamību reģionālajā plānošanā. Kā iespējamie testēšanas virzieni minēti izglītības iestāžu sasniedzamība, atkritumu apsaimniekošanas maršrutu plānošana un veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība.

2.2.2. Pašvaldību iesaiste nodrošinātu, ka dati un rīki atbilst reālajām vajadzībām un tiks efektīvi izmantoti lēmumu pieņemšanā.

2.2.3. Interaktīvie risinājumi var kļūt par nozīmīgu instrumentu valsts un pašvaldību plānošanā, ja tie būs lietotājiem draudzīgi un pielāgoti praktiskām vajadzībām.

2.2.4. Nepieciešams nodrošināt metodoloģisko konsekvenci, lai rezultāti būtu salīdzināmi dažādās teritorijās.

2.2.5. Noslēgumā secināts, ka jāturpina ģeotelpisko rīku attīstība un testēšana sadarbībā ar pašvaldībām un nozares ekspertiem.

Jautājumi/atbildes:

1. J. Hermanis interesējas, vai jaunie interaktīvie rīki, kas tika demonstrēti, būs pieejami ikvienam lietotājam bez ierobežojumiem? Vai tie darbosies kā publisks pakalpojums jebkuram interesentam, vai arī sākotnēji piekļuve būs ierobežota tikai noteiktām lietotāju grupām, piemēram, pētniekiem vai iestādēm?

Šobrīd jaunās funkcionalitātes tiek testētas un sākotnēji būs pieejamas Oficiālās statistikas portāla ietvaros. Publiska pieejamība plašākam lietotāju lokam tiks izvērtēta pēc testēšanas un atgriezeniskās saites saņemšanas.

2. J. Upenieks jautā, kā minētos rīkus var izmantot pašvaldībās, piemēram, atkritumu apsaimniekošanas plānošanā?

Rīki ļaus noteikt brīvi definējamās teritorijas, līdz ar to pašvaldības varēs modelēt scenārijus un izmantot tos lēmumu pieņemšanai par infrastruktūras un komunālo pakalpojumu plānošanu.

3. A. Ose jautā, vai CSP izstrādātie ģeotelpiskie dati un prognožu modeļi var tikt izmantoti arī finanšu sektora vajadzībām, piemēram, kritiskās infrastruktūras novērtēšanai, finanšu pakalpojumu pieejamības analīzei dažādos reģionos vai arī, lai modelētu potenciālos riskus ekonomikas stabilitātei atsevišķās teritorijās? Kādi datu produkti šādā gadījumā būtu pieejami un vai tie atbilstu finanšu tirgus dalībnieku prasībām pēc detalizācijas un ticamības?

CSP apstiprina, ka ģeotelpisko datu un prognožu rīku izmantošanas iespējas finanšu sektorā pastāv. Tie varētu sniegt nozīmīgu pienesumu, piemēram, kritiskās infrastruktūras analīzē vai finanšu pakalpojumu pieejamības kartēšanā. Tomēr nepieciešams detalizētāk definēt, kādi konkrēti produkti un datu līmeņi ir vajadzīgi Latvijas Bankai un citām finanšu institūcijām. Tādēļ ierosināts turpināt sarunas ar Latvijas Banku, lai vienotos par piemērošanu konkrētiem produktiem, vienlaikus nodrošinot metodoloģisko konsekvenci un datu kvalitāti.

3. Dažādi

3.1. VARAM informācija par jauno daudzgadu finanšu plānošanas periodu (MFF) un uzraudzības rādītājiem

VARAM informē par jaunajiem daudzgadu finanšu plānošanas perioda (MFF) uzraudzības rādītājiem, tostarp reģionālajiem rādītājiem, kas tiks izmantoti nākamajā periodā. Uzsvērta reģionālo rādītāju nozīme, īpaši to, ka tiek nodalītas faktiskās un salīdzināmās cenas, kas ļauj precīzāk analizēt IKP izmaiņas un to praktiskos pielietojumus, lai rādītāji būtu starptautiski salīdzināmi un pielietojami dažādās analīzēs. Diskusijā iezīmējās arī jautājums par iekšzemes kopprodukta (IKP) pielietošanas virzieniem, ko varētu padziļināti skatīt kā vienu no nākamā gada Statistikas padomes tēmām.

3.2. EM jautājums par demogrāfijas prognozēm

EM pārstāvis aktualizē jautājumu par demogrāfisko prognožu metodoloģiju un to sasaisti ar Eurostat izstrādātajām prognozēm. Diskusijā tiek norādīts, ka ir svarīgi nodrošināt prognožu saskaņotību ar starptautiskajiem avotiem, vienlaikus ņemot vērā Latvijas specifiku, kur iedzīvotāju skaita un struktūras pārmaiņas dažādos reģionos ievērojami atšķiras.

3.3. LM jautājums par portāla spēju sadarboties ar lielajiem valodu modeļiem

LM interesējas, vai Oficiālās statistikas portāls tehniski spēj sadarboties ar lielajiem valodu modeļiem. Tiek vaicāts, vai ir paredzēts izmantot Tildes izstrādāto valodu modeli, kas tiek uzskatīts par spēcīgu un lokalizētu risinājumu. CSP pārstāvji norāda, ka jautājums par sadarbību ar Tildi tiek vērtēts un par to plānots turpināt sarunas, lai nodrošinātu saderību ar esošajiem tehnoloģiskajiem risinājumiem un vienotu pieeju valodas apstrādes jautājumos.

Sanāksmi slēdz plkst. 16:45.

Padomes priekšsēdētājs

R. Lapiņš

Sanāksmes sekretārs

G. Ozola

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu